

Antroposofins väg på Island

Guðjón Árnason och Guðfinnur Jakobsson

Efter Kalmarunionens upplösning följer Island Danmark som ett bihang. Reformerna på Island av något slag in i modern tid går inte att spåra som danskt initiativ men ett sakta uppvaknande inifrån börjar under romantiken. Den litterära skatten hjälpte fram till självkänslan – vi är ett folk och trots ändlösa epidemier, svält, jordbävningar och vulkanutbrott är vi inte dömda till att känna oss som en restsumma under andra i all evighet.

En utveckling mot självständighet börjar 1874 och 1. desember 1918 har Island redan passerat den ställning gentemot danskt herravälde som Färöarna har i dag. Kort därefter kommer första danska ambassadörparet, Georg och Karen Lyngby Høst till Island. De behöver en hjälpande hand i hushållet. En ung flicka vid namn Sesselja Hreindís Sigmundsdóttir blir anställd och följer det danska paret ett par år senare till Köpenhamn.

1923 blir Høst kallad till andra utrikessysslor i Bern, Schweiz, de frågar Sesselja om hon vill arbeta vidare för dem? Från sommaren 1923 till hösten 1925 är Sesselja i Bern men åker sen till Danmark och utbildar sig inom pedagogik och vård av barn. Hon söker sig till Tyskland där hon tar kurser i trädgårdsodling.

Under en resa 1928 i Schleswig-Holstein stöter Sesselja på en grupp barn som leker så roligt, hon går genast fram till deras lärare och frågar varifrån de kommer? Detta är en Waldorfskoleklass, svarar Karin Ruths-Hoffman.

När Sesselja är tillbaka i Köpenhamn känner hon att hon genast vill lära känna denna Waldorfimpuls. Hon packar sina väskor och åker till Stuttgart och sen vidare till Schweiz och får praktikplats hos Ita Wegman på Sonnenhof. Sesselja är där med flera markanta personligheter från olika länder. Ita Wegman råder dem till att grunda egna initiativ på orter de känner sig förbundna med, så Sesselja åker till Island på våren 1930 och grundar första läkepedagogiska hemmet i Norden, Sólheimar (Det första utanför Tyskland/Schweiz).

Sesselja Sigmundsdóttir med barn på Sólheimar.

Ur ekonomisk synpunkt har man ansett att Island och Irland är de fattigaste länderna i Europa i modern tid fram till andra världskriget. Omständigheterna är klart mycket svåra; en 28-årig kvinna börjar arbeta med utvecklingsstörda barn på en avlägsen gård. Inget annat arbete med utvecklingsstörda är då igång på Island. Man vet inte så hemskt mycket om hur det hela har utvecklats. Rudolf Steiner kom aldrig till Island och Sesselja stötte aldrig på honom eller

antroposofin under sina år i Schweiz, men Ita Wegman kom på besök till Sólheimar 1936.

Sesselja bygger upp Sólheimar med ringa yttre medel, en stark inre glöd och hjälp av medarbetare från kontinenten. De flydde eller blev satta i fängelse av britterna när de ockuperade Island 1940.

Av kvarlåtenskapen på Sólheimar kan man se att arbetet har stått på en konstnärlig och kunskapsmässig hög nivå. Under Sesseljas tid på Sólheimar 1930-1974 arbetar en hel del isländingar där, men de verkar inte ha kommit i någon vidare kontakt med antroposofin. Det är möjligt att tragiska händelser i privatlivet samt mycket krävande förhållanden i arbetet har bidragit till bristande tid och kraft för att ägna sig åt att lägga fram det antroposofiska innehållet. Vi känner i varje fall inte till annat än att av isländingar bär Sesselja ensam den antroposofiska impulsen här i landet fram till sin död i nov. 1974. Just under hennes allra sista levnadsår påbörjar 2-3 isländingar praktik och utbildning utomlands.

Efter Sesseljas död saknar Sólheimar en inre kärna för att bära det antroposofiska arbetet vidare. I slutet på 70-talet kommer några isländingar från antroposofiska utbildningar i Norden och på kontinenten men Sólheimar hade då kommit in i ett kraftigt upplösningstillstånd och upphörde som läkepedagogiskt hem 1979. Delar av styrelsen ville föra arbetet i en helt annan riktning. Resultatet blev att några människor med kunskap och erfarenhet bildade ett nytt initiativ; Skaftholt i Gnúpverjahreppi som är inriktat på bio-dynamiskt lantbruk och social-terapeutisk verksamhet.

1985 etablerades en verksamhet som säljer bio-dynamiska produkter och varor från antroposofiska verksamheter. Det blev så småningom en affär med namnet «Yggdrasill». Omsättningen har ökat enormt. Ett mycket starkt intresse har gripit isländingar för mat av bra kvalitet men inte lika många intresserar sig för tankarna bakom den biodynamiska odlingen.

År 1990 grundades första Waldorfskolan och lekskolan och även ett bageri som använder endast bio-dynamiska och ekologiska råvaror. 1993 startade så en skyddad hantverkstad, Ásgardur, som bl.a. tillverkar träleksaker. Skolan började i en gammal förskolelokal utanför Reykjavík. Barnen blev snart närmare 40 men på grund av inre meningsskiljaktigheter delades skolan i två 1994, så kom det till en ny skola inne i Reykjavík.

På denna tidpunkt var det drygt ett dussin isländingar med utbildning och erfarenhet från olika antroposofiska initiativ som var verksamma på de olika arbetsplatserna. Flera av oss hade under längre tid känt längtan och behov för ett antroposofiskt sällskap. Så grundades under Mikaeli 1995 det Antroposofiska sällskapet på Island. Sällskapet försökte få till regelbundna träffar, studiegrupp, kurs- och föredragsverksamhet samt kontakt med andra länder. Vi har lagt huvudvikt på att göra antroposofisk litteratur tillgänglig på isländska och följa det nordiska samarbetet så gott vi kan. En så liten grupp människor som bor rätt avlägset har förstås begränsade möjligheter i förhållande till större länder, men här har några nordiska konferenser ägt rum av antroposofiskt inspirerade människor och vi får ständigt flera besök, vilket betyder mycket för oss. Utvecklingen är på visst sätt fortfarande i pionjärfasen här på Island. Det har sina för- och nackdelar.

År 1990 blev Sesselja H. Sigmundsdóttirs biografi utgiven. Ingen antroposof har haft fingret med i det arbetet som gick rätt snabbt. Verket grundar sig på privat material från Sesseljas släkt så som brev, notiser och dagboksanteckningar. I boken framkommer inga direkta felaktigheter, man följer kronologiskt Sesseljas liv och sen Sólheimars utveckling, men de inre sammanhangen och Sesseljas strävan kan man inte se klart. Man kan inte se något försök att öppna eller lägga fram vad antroposofi är eller vem Rudolf Steiner var.

Tyvärr kan vi än så länge inte ge någon djupare bild av antroposofins utveckling på Island, men vi märker att meningsskiljaktigheterna i utvecklingen spelar mindre och mindre roll inför dagens viktiga frågor. Vår utveckling har nått det stadium att problemen har kommit oss alla lika nära. Vi är djupt tacksamma för det arbete som ägde rum i antroposofisk anda på Island under förra seklet och även för allt arbete med människor från andra länder.